

Д Е Н Ъ

НАУЧНО-ПОЛИТИЧЕСКО СПИСАНЬЕ.

ИЗЛАЗЯ ВСЪКИ ПОНДЪЛНИКЪ.

Подписванията за ДЕНЬ биватъ годишни и ще са предплащатъ. Тъ плащатъ при влязването на всъкой мѣсець. Годишнината за на всъкадъ въ Турската Държава е четири (4) сребърни меджидиета, а за на вжнъ отъ Държавата, една златна турска лира. Настоящитѣ сж отговорни за стойността на листоветъ, за които сж тѣ поржчале. За вѣсти и за други частни помѣствания, ще са плаща по 3 гр. на реда.

Писма, статии, дописки и всичко рѣко са отнася до уредничеството и до управлението на ДЕНЬ, ще са испраща на право до Ступаниа на Списаньето: П. П. Карапетрова, въ Цариградъ на Асма-алтж, Чаушбаша, 6. — Писма, не освободени отъ пощенски разноски и безъ подписка, никакъ не са приематъ. — Испращанитѣ за обнародване писма или други ржкописи, били тѣ обнародвани или не, не са връщатъ назадъ.

Погледъ къмъ миналото.

Когато преди повече отъ три години трудоветъ и залъганията на народа ни за придобиваньето на една народна Иерархия бихж увѣнчани съ сполука; когато единъ духовенъ началникъ, първъ Български Екзархъ би прогласенъ и шумно поздравенъ отъ единодушния гласъ на цѣль народъ; когато идеята ни за отдѣляньето отъ Караказанъ са въплоти и доби своя реална обвивка; тогава по всичкитѣ български крайове, навсѣкждѣ дѣто диша здрава и почтенна душа на българския синъ, са распрѣснахж надѣжднитѣ въззвания: сега ще са направятъ нашитѣ училищни работи, сега нашата книжнина ще цѣвне, сега нашитѣ общини ще заприличатъ на общини, сега реда и дисциплината ще са настанятъ на всѣкъдѣ изъ нашенско!

Това бѣше законното ожиданье на онова поколение, което разнесе толкова жизненни сили и напргания за да достигне скжпоцѣнното си желанье: възстановлението на иерархията ни, историческо и природно право на всѣки народъ.

И кой е забравилъ онѣзи минути, онѣзи часове когато въсхитени и прехласнѣти, ний са поздравявахми най-горѣщо и въ огъня на една буйна радостъ, ний си казвахми: *сполучихми, на напргѣ!* Кой е забравилъ онѣзи въсторженни дни, въ които на-ввредъ по Българско нашитѣ архипастири са появихж като въскрѣсители и са посрѣщнахж съ най-лестни и мили обнаски отъ етърна на народа? Кой е забравилъ, казвами, онѣзи дни когато и самитѣ тѣзи владци отъ високото на амвонитѣ грѣмовито и тържественно дадохж дума че приематъ службата си: *само и само за да помагнѣтъ народу, да го въздигнѣтъ, да го просветнѣтъ и да го спаснѣтъ,*

Това бѣше, казахми, предъ три години. А какво става днесъ въ нашенско? Какви сж сѣтнинитѣ на голѣмитѣ ожидания? Колко отидохми ний напргѣдъ? До колко и до дѣ са испѣлнихж тържественно даденитѣ думи на нашитѣ свети старци? Това сж питання, които е доволно да положимъ и на които всѣки внимателенъ зритель на картината що представя днешното ни положение ще може да си отговори.

И преди всичко, каква е тѣзи студенина, която облада населението по епархиятѣ твърдѣ много къмъ владцитѣ и не малко къмъ Екзархията? Да ли грѣшката е само у владцитѣ, които дѣйствително не задържахж височината на своето положение и отъ които не единъ слѣзохж на равнището на низоститѣ, неприличията и посредственоститѣ? Да ли нема единъ какъвъ-годѣ дозъ *кабахатъ* и у народа, и у този народъ, който подирь огнената борба са предаде на сънливо и нетрезвенно стоенье?

Нека казва и нека поддържа кой що ще, а ний сми убѣдени че върху тоя народъ лежи голѣма отговорностъ дѣто работитѣ му не отиватъ въ единъ правиленъ пжтъ. Неговото добро и неговото спасение е въ ржцѣтѣ му. Той може да си създаде и най-завидно бѣдъще и най-нищожно настояще. Отъ него зависи или да са кжпи въ медъ и масло или да лежи на търнѣ и бодили.

Но този народъ е непросвѣтенъ; този народъ е неразвитъ; този народъ ъвреме са не въсползува да си приготви хора кадърни да управляватъ работитѣ му свѣстно и умно, този народъ чака не толкова благоразумно да изгрѣ екзархийското сънлице на небосклона и всички работи да са управятъ по своему. Това бѣше невъзможно.

Време, десетки години трѣбва да

са изминѣтъ за да са достигне онова многоожиданно желанье, което гори въ гърдитѣ на този народъ: *неговото нравственно и вещественно въздиганье.*

Владцитѣ ни не можихж да направятъ много нѣщо, не можихж да отговорятъ на народнитѣ желанья по причини твърдѣ естествени. Едни отъ тѣхъ сж възпитаници на Караказанъ, а кой може да ни увѣри че отъ Караказанъ може да излѣзе нѣщо здраво, нѣщо чисто, нѣщо човѣческо, нѣщо неопятнено. Други отъ тѣхъ млади и неопитни, а при това йоще и недобрѣ проинкижати отъ идеята на своята служба, не умѣихж да покажѣтъ бѣлѣзи отъ дѣятелностъ, която да задържи очарованьето имъ въ което ги посрѣщнахж за първъ пжтъ народа. Двама трима сж онѣзи пастири добри, които, блазѣ имъ, бихж доволно разумни да отговорятъ на своето посланье и съ които ний можемъ всѣкога да са гордѣемъ. Свѣтли бисери отъ короната на нашето високо духовенство, за насъ тѣ сж най-утѣшителното явление въ срѣдъ комическата сцена на една неразбрана игра.

Ами народа?

О, за народа, когото мнозина гладатъ и мажатъ, за народа, ний, *почитанитѣ съ прозвището демагоги,* открито и смѣло казвами, че и той въ много отношения не постѣпни здрѣло, свѣстно и обмисленно.

Преди всичко той ожидаше такива нѣща, такива златни руна отъ новодошлитѣ си гости, каквито шито самитѣ стари Еллини не сж бѣлнували въ своя аргонавтовъ походъ. А когато този народъ видя, че работитѣ не излизатъ споредъ неговата смѣтка, като нѣкое малко дѣте той зе да са сърди; зе да вика противъ владцитѣ си и за което трѣбува и за което не трѣбува. Окрѣка всичко съ своитѣ натяк-

вания и работата дойде до тамъ щото не единъ отъ нашитѣ вчерашни събница, звѣзди и въскръсители бихъ отпратени отъ епархитѣ си со славою и честию.

А какво трѣбваше въ този случай за уравниване на неспоразумѣнията?

Единъ примирителенъ духъ отъ стърна на народа, единъ архипастирски и вѣщъ похватъ отъ стърна на владицитѣ — ето ключа който щѣше да затвори вратата на онова множество неприятни зрѣлища, на които бихми свидѣтели послѣдната 1874-та година.

Да, то е цѣла истина, която не може никой опроверга че *ако имаше въ топориската то не липсваше и въ брадата* по малко кривичко. А това кривичко можеше да са поправи твърдѣ лесно, стига само ний да бѣхми хора.

Толкова за сега. Други пътъ ний ще имами случай да развиемъ нѣкои отъ идеитѣ, които зачекнахми само въ горнитѣ си нѣколко редове. Нека обаче, преди да свѣршимъ, кажемъ и това, че длъжността ни е да употрѣбяваме минжлото като ползователенъ урокъ за бѣдщето.

КАКЪ СТОИ У НАСЪ РАБОТНИЧЕСКИЯ РАЗРЕДЪ.

II.

Било е време, па е йоще и днесъ, когато земерботническия разредъ не гледаше друго, освѣнъ да печели и да гурца богатство за да живѣе послѣ свободно, сиречь безъ трудъ: това гласкаше простия народъ къмъ лѣнността, а благороднитѣ къмъ невѣжество. Защото, ако бѣдния гледаше да са обогати за да живѣе безъ трудъ, богатия не дързуваше него да са трудя, него да са образува отъ страхъ да не изгуби положението си. Така властолюбieto отъ една стърна, предразсѣждането отъ друга, трудяхъ са да ни вмжнатъ въ невѣжеството, дори въ варварството. Но днесъ, слава Богу, работата не е вече така; просвѣщенieto и способността сж станжли онова което трѣбва всякога да бѣдѣтъ, тѣ сж станжли една висша сила, една мощь, която заличава всичкитѣ други. Вджхновенята на добритѣ хора, дѣлата на образованитѣ умове правятъ днешното ново благородство, което не принадлежи на никоя каста, а на цѣлия чловѣчески родъ. Ако и да има нѣкои противни примѣри, които наскърбватъ йоще погледитѣ ни, тѣ обаче принадлежатъ на миналитѣ тѣмни времена и сж са вмжнжли въ днешнитѣ, а не на сегашнитѣ, които ще донесѣтъ мисли поправи и по-правствени на времената които идѣтъ.

Прочее, едно значително промѣняване е станжло въ нашитѣ нрави. Едно нечудо распаление, една голѣма ревность сжществувва въ насъ. Всѣкой иска да са

образува, всѣкой иска да са трудя! защото промишлеността и науката сж станжли благородство, всѣкой иска въ тѣхъ да живѣе. А просвѣщенieto, какъ са въвожда между народа? какъ са занася въ селата? какъ са прави общо въ едно мѣсто дѣто, предизвикано отъ общия интересъ, то са намѣрва йоще отласнѣто отъ повечето хора? Слѣпотията на старото време йоще сжществувва по нѣкои страни на татковината ни. Повечето, за да не кажемъ почти всичката, земя въ нашенско стои необработена, пушта, безъ плодъ; а между това повечето хора у насъ, както казахми, сж земерботници. Много мѣста има дѣто хората сж бѣдни повечето защото сж пияници, лѣниви, а тѣ, тия за окаиванье хорица, даватъ примѣръ и на трудолюбиви и индустриални. Въ колко градове и села, въ колко области не са говори и сжция нашъ езикъ! Чуждъ езикъ са говори на много мѣста изъ татковината ни, прочее тамъ трѣбва да въведемъ просвѣщенieto, въ тия хаоси трѣбва да светне светлината. Първата крачка е, разумѣва са, мжчна; но послѣ сжщето естество ще ни покаже пътя. Да усѣвършенствуваме индустрията по градицата, да направимъ да напредне земерботнѣето по селата, и всичкитѣ мжчотии ще са изравнятъ. Всѣдѣ дѣто индустриалнитѣ искуства и земерботнѣето сж въ застою, населението потѣва въ невѣжество. И така, да покровителствуваме земерботнѣето, значи да започнуваме образованieto на селата. Въ Америка земерботнѣето са почита повече отъ свободата, свободата иде слѣдъ като са усѣвършенствува земерботнѣето. Въ татковината ни, всичкитѣ населения безъ земерботнѣето мрѣтъ въ сиромашия. Слѣдователно, да ги научимъ да работятъ земята, да имъ дадемъ промишленостъ и образованье, значи да ги отървемъ отъ пороцитѣ, отъ лѣнността, отъ сиромашията, значи да имъ дадемъ нравствена свобода.

Ще кажѣтъ нѣкои си че распространяването на земерботнѣето не е възможно, освѣнъ тамъ дѣто земитѣ сж плодородни. Това сж думи на невѣжеството. Богъ не изнехва плодородieto въ земята, той го дава въ ржцѣтъ на земерботника. Искате ли да узнаете що проправятъ труда и силата противъ климата, вѣтроветѣ, снѣга и неплодността на земята? попитайте земерботнитѣ въ Америка, погледнете земерботнѣето въ Руссия. Естество е пълно съ богатства; неговитѣ богатства не са спечелватъ, освѣнъ чрезъ труда и промишлеността. Нема варварски народи тамъ дѣто земята е добрѣ обработена.

Единствено за това Франция е зела добрѣтъ урокъ; но тя може би да са покаже неблагоприятна и да го забрави. Тия весели хора, тия обработени и плодородни мѣста, които срѣщамы по всичкитѣ гори и полета въ Франция; тия невинни и свободни нрави; тоя народъ, весель, трудолюбивъ, засмѣнъ, всичко тово сжществувва отъ три вѣка насамъ. Тамъ другъ пътъ са намѣрваше народъ толкова върль, толкова дивъ, както сж сега дивацитѣ въ Африка. Тамъ са храняхъ съ черното жито, което расподѣляхъ заедно съ свинѣтъ си. Тогава, въ тия лоши времена, една французска дѣвойка, Маргарита де Валлоа, осѣти само

голѣмата сиромашия. Втора Церера, тя почувствува нуждата да повдигне цѣль единъ народъ на бой за образование чрезъ земерботнѣето и добросътоянѣето. Умнитѣ съвѣти само тамъ не стинахъ; веществени срѣдства дойдохъ на помощъ. Маргарита съ голѣми разноски доведе отъ разни далечни мѣста хора опитни, хора земерботници, които обработихъ тамошната земя. И за малко време нивитѣ покрихъ полетата и бърдата са папѣлнихъ съ лозя; всѣдѣ зелени ливади, всѣдѣ гѣсти лесове и кории.

Таково богатство отъ таквази една неплодородна земя зачуди съсѣдитѣ. И така, малко-по-малко, тоя примѣръ са распространи, и, нѣщо чудно, земята и нравитѣ на оння, които работяхъ, измѣнихъ строгостта си. Може да са каже че човѣцитѣ са преобразуватъ както и земята, и естественитѣ добрини на цѣль единъ народъ са сваятъ заедно съ плодоветѣ на промишлеността и труда. Така умната Маргарита знаа да приготви тия села за добринитѣ на образованieto. Ивана д'Албретъ продължи и свѣрши дѣлото на предшественицата си. Всѣдѣ дѣто майката бѣше докарала въ плодородие житото, дѣщерята отвори добросторни училища; тя тамъ, въ тия добросторни училища, събра всичкото население на малката си държавица, тя тамъ събра жителитѣ отъ селата и градоветѣ. «Азъ искамъ, казваше тя, правдата и истината заедно съ труда, да бѣдѣтъ наслѣдетвото на всичкитѣ мои подданници.» Това което искаше, тя го испълни, това което желаше, тя го вджхна на сина си, на благородния Хенрихъ IV, който са опита послѣ да направи за цѣла Франция онова, което Ивана д'Албретъ бѣше направила само за Беарнъ.

Съ какво дълбоко уважаванье гледами тая сжжката мисль да обзема Фенелона, който ихъ представя въ *Телемаха* на внука на Лудовика XIV като идеяленъ примѣръ на най-висока политика! Вджхнатъ отъ желанье да направи народа благополученъ, поета слѣдва предприятото си дѣло: той дава на Селантъ сжщитѣ закони, които бѣхъ въ Беарнъ; той прави онова което и днесъ йоще можемъ да видимъ въ тия села «дѣто Церера са короняева съ златоцвѣтни класове, дѣто Бахусъ, като събира гроздѣето, излива отъ високигѣ стрѣмни планини виното по-благо и отъ нектара.» Всичко онова, което Фенелонъ предаде на Бургонския дукъ, са зачена и свѣрши отъ сестрата на Франсоа I-й и отъ майката на Хенриха IV-й. Най-хубавитѣ страници на Телемаха сж написани по поводъ на заведенята въ Беарнъ.

Толкова полезни примѣри не ще можѣтъ мислимъ да са изгубѣтъ за образованя свѣтъ. Никого обществото не е осѣтило по-голѣма неизбѣжностъ за едно основателно образование. На всѣко мѣсто, въ всѣка държава, онзи който незнае да чете и да пише, липава са отъ всѣкакви права. Трѣбва ли нѣщо повече за да покажемъ че народното образование е станжло найглавната длъжностъ на всѣкого? Да образуваме единъ чловѣкъ днесъ, не значи само да му дадемъ мудрость и провета, а и да го научимъ да распѣрева тая мудрость и това просвѣщение по цѣлата татковина, и, съ една речъ, да са радва на правата си като гражданинъ.

Отъ тия излѣдания, отъ тия напомнювания, а най-много отъ опитъ, ний заключавами че всѣдъ дѣто видимъ че смѣшествува невѣжество и варварство, трѣбва да въвождами земеработенето, да распространявами образоването: едното приуговлява да са преме другото. Образоването на чловѣческия родъ е понижло най-напрѣдъ въ нивата, както меризливия триандафелъ пониква въ майската градина! Невѣжно е нужно прочее да основемъ практическия училища за земеработенето по всѣхитѣ страни на татковината ни. Нето единъ трудъ остава безъ награда: необработенитѣ земи днесъ, ще платятъ за положенитѣ трудове утрѣ. Така само нашитѣ земи ще са разширѣтъ и умножатъ: побѣда безъ бой, а между това и славна.

III.

КОГА, КАКЪ

И ЗАЩО ЩЕ СА СВЪРШИ СВѢТА.

отъ

Стояна Николаевича Михайловскаго.

II.

Повърхността земна не е толкова постоянно еднообразна, както въобще мислимъ. Тя не е толкова ягка, толкова твърда и непоколебима колкото ни казватъ вънкашнитѣ ни впечатления. Нашитѣ читатели знайтъ твърдѣ добръ че, съгласно съ различнитѣ подземни изучавания и открития на днешната епоха, колкото повече влѣзвами на втрѣ въ земята, толкова повече осѣщаме и топлина. Доказано е че тая топлина са умножава съразмѣрно съ дълбочината въ която са спущаме. Като приложимъ 28 градуса топлина за всѣкой километръ дълбочина, съобразно съ физическитѣ опити, трѣбва да заключимъ изведнѣжъ че на една дълбочина отъ десетъ левги подъ земната повърхность, всѣхитѣ материи които съставѣтъ земния глобусъ трѣбва да са подъ видъ на растонени горѣщи жидкости.

И така земята не е прочее твърда осѣвнъ на своята повърхность, — като едно стъклено кѣло вътрѣшността на което би съдържала буйна заврѣла вода. Отъ друга стѣрна тая твърда повърхнинна, или по-добръ тая кора, не е еднакво дебела навсѣдѣ, не е еднакво корава по цѣлия си размѣръ, — и тя е изложена, по нѣкогаждъ, на различни въздигания или снмания, и на разни движения; това происхожда отъ това че земната кора сѣди върху материи ту силни ту слаби, ту движими, ту недвижими. — Ако сега поразмислимъ малко че тритѣ четвѣрти отъ земната повърхность сѣ покрити съ морета океани, и че много земи сѣ по-ниски и отъ самитѣ морски води, лѣсно ще разберемъ че едно колко-годѣ слабо сншаване на нѣкое крайморско земнище ще докара изведнѣжъ голѣмо наводняване върху съсѣднитѣ стѣрни, които ще са поглѣхтъ изведнѣжъ отъ влмитѣ, и ще изчезнатъ отъ лицето на свѣта съ обществата си, съ цивилизацията си, съ всѣчко. Такви случки, драги читатели, ний знаеме че са ставали на много мѣста върху земния глобусъ.

Така напримѣръ, старитѣ предания говорѣтъ за една потопена страна на която Платонъ бѣше далъ името Атла-

тида. Тая страна била между Африка и Америка. Старитѣ мореплаватели сѣ знаели нѣщо за нея, защото идеята за смѣшествуването ѝ е опасна и до днесъ, — и, може-би, цѣли домородства сѣ са забавили отъ това разорение и сѣ достигнали до нѣкоя населена земя отъ Стария Свѣтъ. — Острова на Пасхата, въ Океания (Полинезия) който има едвамъ 25 километра околность и двѣ хиляди жители диваци, съдържа развалини отъ колосални здания, статуи гигантски отъ чистъ мраморъ, и многобройни дри отъ стара цивилизация; ще са рече че, въ една незапомнена епоха тоя островъ е ималъ много по-голѣмъ размѣръ, а населението му е било сто пѣти по-многобройно и по-образовано. — Архипелага на Спорадскитѣ острови тоже са вижда да е гористия върхъ на единъ редъ високи планини, които сѣ изчезнали подъ морската бездна. По крайбрѣжията на Южна Италия не е мѣчно да види човѣкъ възвишаването на морето, отъ историческитѣ времена до днесъ. Въ Пудзола, на пр., древния храмъ на Нептуна е, отъ десетъ столѣтния насамъ, потопенъ въ водитѣ. Серапийския храмъ са въздига надъ водитѣ и пакъ потѣва, едно подиръ друго.

Подобни явявания ерѣщаме въ Архипелага, по Цикладскитѣ острови, а най-вече въ Голландия. Кой не е челъ, кой не е слушалъ поне за ужасната катастрофа каято, прѣзъ год. 1446, опустоши почти цѣла Зеландия? Морето стремително са опълчи върху нискитѣ крайбрѣжия и потоци повече отъ двѣсте села и паланки; — и днесъ, тамо, парaplувитѣ цѣхѣтъ морската бездна и мнлуватъ върху развалинитѣ на стари църкви и палате! . . . Читателитѣ на *День* знайтъ че на Голландия са дава нѣкой пѣтъ името *Ниски-Страни*; и това название показва че тая земя лѣжи пониско отъ морската повърхность. Безъ многобройнитѣ и крѣпки *язове*, които въспиратъ и отблѣсватъ буйността на влмитѣ, Голландия още отдавна би била това, което единъ день непременно ще бѣде, — единъ заливъ на Сѣверното Море. Подиръ нѣкои голѣми и неприкнатни морски бури, язоветѣ ще са струпоятъ, и яростнитѣ води ще врѣхлѣхѣтъ върху земницето на Голандитѣ, което ще изчезне веднѣжъ за всѣкога . . . На Гибралтарския Протокъ, — въ старо време познатъ подъ името Геркулесови Колонни, — има единъ старъ храмъ на Геркулеса (Ираклея) който днесъ служи за прибѣжище на рибитѣ, и на рибитѣ само, макаръ въ старостъ да е билъ посѣщаванъ отъ жрецитѣ на Елинекия полубогъ. Този протокъ, прѣди двѣ хиляди години, имаше едва седемъ километра широчина, когато днесъ има дванадесетъ. На крайбрѣжията на Франца едно време гората на Св.-Миханла (Mont Saint-Michel) бѣше скачена съ цѣлия континентъ: днесъ тя съставя едно малко островче. Островъ Джерсей, днесъ ингелишко владане, отдалеченъ отъ Франца съ више отъ 35 километра, е билъ и той скаченъ съ твърдата земя, прѣди нѣколко вѣка; Авраншекия архиепископъ е ходилъ отъ Парижъ въ Джерсей, по сухо, съ каруца! . . . Можемъ да принесемъ стотини още такива примѣри.

И така, едно сншаване на сто мет-

ра на земята било би достаточо да докара морскитѣ води въ Парижъ, и много навтрѣ въ Франца. Ний не сме научени да правимъ такива смѣтки, но въ Европа всѣчко причислѣтъ, всѣчко изброяватъ. Малко едно втлуване въ подморекитѣ дълбочини на Ла-Маншъ, би скачило изново Англия съ Франца; защото най-голѣмата дълбочина на тоя протокъ е 45 метра. Дълго време преди историческитѣ епохи Франца е била три пѣти покрита отъ морскитѣ вълни. Въ старостъ, вътрѣшно едно африканско море е покривало всѣчка Сахара, и днесъ пѣсъчливитѣ равнища на тая пустиня служатъ за най-ясно доказателство. Прочее драги читатели и читателки, не сѣ ли убѣдихте че, въ слѣдствие на най-малки сншавания или възвишавания на земната повърхность, причинени отъ най-слаби движения въ втрѣшността на нашата планета, — моретата би могли да замѣсѣхѣтъ твърдитѣ земи и обратно? . . . Когато такива революции прихождатъ полека и постепенно, всѣко опустошаване е незначително, но когато тѣхната бързина и стремителность не позволяватъ никакви прѣдпазвания, тогава цѣли общества, цѣли народи изчезватъ и са невиджатъ.

Азиатския потопъ, за който говорѣтъ и Библията и древнитѣ рапеодин, не е билъ всемиренъ, но частенъ; той е билъ едно физическо происшествие отъ рода на тия които разглѣдахме по-горѣ. Може би този потопъ да е билъ великъ, страшенъ, може той да представлява прихождането на Срдиземното Море, море не толкова старо колкото Атлантическия океанъ; и което са е хвърлило върху сѣверо-африканскитѣ равнища, види са, презъ Гибралтарския Протокъ.

Отъ подобни катастрофи можемъ ли да са боимъ въ нашата епоха? . . . Да! така сѣщо както преди десетъ хиляди години. Единъ прочутъ геологъ, Адхемаръ, който е изучилъ добръ това питане, доказалъ е съ една поразителна точность че такива разрушителни наводнения или потоци са случватъ подиръ всѣки 25 стогодишни. Иеновдваме че теоритѣ на Адхемара не сѣ съгласяватъ съ увѣряванията на Светото Писане дѣто са говори че Богъ, слѣдъ потопа, увѣрилъ Ноя че такава нѣщо другъ пѣтъ не ще са случи; но читателитѣ на *День* знайтъ, мислимъ, добръ, че Науката, строга и неумолима, много пѣти си позволява да противорѣчи и на Библията и на слабия нашъ разумъ и на всѣчко.

Но колкото и страшенъ да е такъвъ единъ потопъ, той се не е друго осѣвнъ частно происшествие върху земната повърхность. Сѣщото е и за катастрофитѣ причинени отъ земетресение. Овзи отъ читателитѣ, които редовно сѣ чели въстницитѣ въ послѣднитѣ години, знайтъ че, презъ мѣсець Августъ на 1868 г., едно страшно земетресение съсила, въ единъ мигъ, повече отъ тридесетъ градища въ Сѣверна Америка; около петдесетъ хиляди чловѣци загинаха, и други триста хиляди останаха голи и боси, безъ малко хлѣбець и безъ домашенъ прагъ! Ужасенъ трусъ тоже събори издѣно града Лизбонъ, на 1755, и истрѣби седемдесетъ хиляди жители. Най-послѣ, въ старо време, цѣла Сирия биде опустошена отъ едно земетресение кое-

то стори двѣтѣ хиляди жъртви и безчисленни други загуби. Не са минува ни една стогодишнина да не са случатъ разорения, голѣми и малки, произведени отъ земетресения или отъ огнемѣтти планини. Гдѣ сж днесъ старитѣ онѣзи градища, Херкуланумъ, Помпея, Стабия, и стотини други малки селца, сладострастно расположены при политѣ на Везувий, подъ най-хубавото небе на свѣта! (1) Несъмнѣнно, свършването на свѣта много скоро и нечаянно е сполѣтяло веселитѣ тѣзи населенія, които живѣяха верѣдъ непрекъснати тържества, верѣдъ денонощни пиршества, между благовонieto на триндафилитѣ и сладостния вѣтрецъ на Неаполския заливъ! Каква участъ! въ два часа всичко биде покрито подъ нѣколко метра горѣщи и растопени вещества. Но, — повтарямъ пакъ, тия частни опустошавания, морски и земни, на които ний сами може да бждемъ зрители единъ день, не сж освѣнѣ мигновени и феноменални произшествия, и не могатъ да иматъ никакво дѣйствиe върху всичкия челоѣвѣчески родъ, цѣлокупно зетъ.

Всичкитѣ населени страни не би могли да са потоцѣтъ въ слѣдствие на единъ новъ потопъ. Както и да е, сѣ ще стане едно общество, едно племе, една фамилия даже, — и нашета планетка пакъ ще са сдобие съ двуноги и разумни хорица... Но преди малко, като говорѣхми за вжтрѣшната топлина на земния глобусъ, ний доста малко нѣщо казахме. И дѣйствително, различнитѣ революции, които толкова пкти сж преобразили повърхността земна, и даже въ една епоха по-отдалечена отъ библейския потопъ, иматъ главния си зародишъ въ буйнитѣ ония огньове, които исплнѣятъ утробата на нашта майка-земя. Ягката оная кора върху която ний, безъ да му мислимъ много-много, съзидваме великолѣпнитѣ си градища и палати, нема повече отъ десетина левги дебелина, както знаеми, — а пжкъ подъ тая кора земята представлява видъ на единъ казанъ пѣленъ съ всякакви горѣщи и движими течности. Ако волканитѣ, които сж като куминитѣ на тая голѣма фурна, по нѣкои причини са затворѣха, ако едно могѣщо вжтрѣшно вѣлнение ударѣше срѣщо сводовѣтъ на фурната, не виждаме никой мѣканически резонъ, по който тая фурна да не са прѣсне, — не виждаме какъ земята не би са строшила на милионѣ частици, и не би са мигновено расцедяла по неизмѣримо пространство. Въ такива случаи нашата земица ще земе образъ на безпредѣленъ хаосъ, и пр., можемъ всичко да си предположимъ — работата е на поетитѣ.

Прочее, драги господа, такава една катастрофа би довѣршила все и вся. До колко е тя въ кръга на възможноститѣ не си давамъ думата, голѣмитѣ астрономи ще рѣшиятъ това единъ день. Но, при всѣмъ тѣмъ, истината е това че горката наша земичка ще намѣри какво да е едно средство да си затрие главата и да си екѣси живота! Стига човѣкъ да иска да умрѣ, — средства много —

а нашата земя, ако не е много стара, то поне додѣяло ѣ са, както са види, да са тѣркаля вѣчно около слънцето, вѣчно, като че е извадила на майка си очитѣ!! . . . И така, сегитѣ на стърна, земята ще загине, както и да е: тя само ще са помжчи догдѣ избере способа на смъртта си. До като причинитѣ на всеобщото разоряване на земята могли би да происходѣтъ отъ самата ѣ утроба, — отъ друга стърна сжщитѣ причини са нахождатъ и въ окръжающата ни вѣнкатность, сир. въ пространството въ което земята плава и лѣти. . . .

Нека ги разгѣдаме. (Слѣдва.)

ЕДНО МНѢНІЕ ВЪРХУ ОБЩИ ЕЗИК И ПРАВОПИСАНІЕ У НАС,

извикано от оцѣнката на

«Български Буквар» въ в. Напрѣдѣкъ.

(Продължава се от минжлѣтъ брой.)

Членѣтъ, прилагателнитѣ, бронтелнитѣ и местоименіата от ж. р. не взиматъ никжде в' допжлненята окончаніето ж или ѣж.

4. **Глаголите.** — Они се делатъ все-все на два вида, които иматъ овакво изменуване:

а.) **Сегаш. ереме:** I. *ам, аш, а, аме, ате, ат;* II. *ам* или *ям, еш, е, еме, ете, ат* или *ят*. Посленіѣтъ видъ обжрѣща и тѣа глаголи, които со в' балканското наречіе свжршуватъ на *иш* во 2. лице брой единъ. Речи всите глаголи, що се в' сжщото наречіе свжршуватъ на *вам* и *ввам*, иматъ *увам* с' гласоудареніе на *у*; напр. *напредувам, именувам, останувам, зимувам, летувам, радувам се, казувам* и пр.

б.) **Несвжрш. минало:** I. *ах, аше, ахте, ахте, аха;* II. *ех, еше, ехте, ехте, еха*. Гласоудареніето на сегаш. време не се изменува тука.

в.) **Свжрш. минжло:** I. *ах, а, ахте, ахте, аха;* II. *их, ѣ, ихте, ихте, иха*, или: *оа, о, оахте, оахте, оаха*, с' посоченото им тука гласоудареніе. Последното изменуване от вториѣтъ видъ иматъ всите глаголи от сжщитѣ видъ, в' коренитѣ сж слогъ на които стое глас *е*; напр. *седох, везох, отнесох, рекох, влегох* или *влезох* и проч. Сжщото изменуване иматъ и овѣа глаголи, които немаатъ в' коренитѣ си глас *е*: *стригох, могох, пасох, висох, видох, дадох усмжрдох се* и др. н.

г.) **Отдавна минало:** както балканското само с' тая разлика, че *ли* се изменува на *ле*.

д.) **Сегаш. бжджше:** наместо *ште* стое *ше* или *че* во всите лица и броеве.

е.) **Мин. бжджше:** наместо *щях щеше* ипрч. навсякжде стое *ше*, а глаголѣтъ се тура в' несвжршено минало; на пр. *ше имах, ше носехте, ше пишеше, ше говорехте, ше дадох* и прч.

ж.) Шопат, кагато приказува за работи, добре познати на него или истински в' себе си, рядко употреблява глаголѣтъ в' неопредѣлено минало, ако и да сж тѣа работи станале отдавна; на прм. Марко Кралевич и Муса Кеседжѣа *излегоха* да се биат ипрч. Обаче не казува он: Баща ми, когато беше млад, многу беше игрохорец, а: *бил* млад, *бил* игрохорец — *казуватъ людѣ!*

з.) Спомагателната частица *би* на крайѣтъ си губи *х*-то, та останува *би*; напр. *можж би, писала би, рекло би, училе би*, и прч.

и.) Глаголѣтъ *можам*, когато вжрве подиря му союзѣтъ *да*, изгубва изменуванята на сегашното си време; на пр. *мож' да пишам, — еш, — е, — еме, — ете, — ат*.

і.) Подир *не дей* или *не мой* всякога иде союзѣтъ *да* с' пжлен глагол в' сегашното време; напр. *не дей да хващаш, не мой да мислеш*, и прч.

5. **Наречіата:** *така, навамо, всъкога, никога, тогай, мощне, малце, пжрвенъ, редомъ, по, после, отпосле, малце-многу, колку, толку* стоятъ наместо: *тжй, насам, винаги, никогаши, тогази, твжрде, малко, пжрвои, навред, подир, колко-годе, колко, толко*.

6. **Предложитѣ:** *во* и *со* предъ думитѣ, що захващатъ со сжщата согласна, со созвучната ѣ, или с' гласна, както и предъ тѣа думи, що в' соединенното изговараніе взиматъ созвучіето на други думи, — произнасятъ се *во, со*, а во венчки други случаи само согласната им се слива с' подирната дума; напр. *во вода, во ферман, во един во огжн; со соль, со животъ и зравіе, со шило со цевка, со Анастасіа; со вила, со леп*, и прч. за разлика от *свила, слеп* и прч.

7. **Благозвучіето** рядко допуца две думи да стоятъ едно подруго, ако се подирнята захваща со сжщата буква, созвучната ѣ, или сжщитѣ слогъ, с' които се пжрвата свжршува; напр. Он *ми мисле* злото, но *яз си мжлчам*, наместо: Он *ми злото мисли*, но *си яз мжлчам*. — От сжщата причина и думитѣ: *да, се, му, на, пред, во, со* и прч., когато се отнасятъ на многу подирни думи, не се повтарятъ со всяка отъ них, ако не се губе отъ това смнжлѣтъ; напр. *да иде и не; они се лютатъ и сжрдат; слузата и син му; дадох на Петка, Райка и Никола*.

8. В' шопекото наречіе се употреблява и **причастіе**, което се свжршува на *айки* за пжрвитѣ видъ, или *ейки* за вториѣтъ. Оно стое тамо, гдето хвана отъ някое време навамо да се явява по книгитѣ причастіето *щех*, което не срещнахъ до сега нигде в' живитѣ говор.

9. Наместо *ъ*, което въ балканското наречіе се изговаря някжде като *я*, а някжде като *е*, в' шопекото на всякжде стое глас *е*. Но тука се азъ поведохъ подир пжрвото наречіе; защото в' македонското наречіе (в' Неврокопско и на други мѣста) срещнахъ няколко остатци отъ сжщото наречіе, напр. *цана* (цѣна), *трава* (трява), *неваста* (невѣяста), *лял* (хляб) и др., и отъ них закључихъ, чи гласѣтъ я трябва да е характеристическа черта на българскитѣ языкъ. И това е малката измяна, що внесохъ в' прѣстото ми наречіе. Тука се отнася още и уклонителното изговараніе на венчки онѣа думи отъ русеко потекло, които не на всякжде удобно влегуватъ в' народнитѣ ни форми; напр. *употреблявам, разпространявам, населявам, воображавам, явление, воображеніе, помятіе, собитіе, знаніе* и прч., наместо: *употребувам, разпространувам, вообразувам, населювам, явеніе, вообразеніе (отъ да вообразам), разбираніе, случка, знаніе* и прч. Още наместо *що* употребихъ *чи*, което е поблагозвучно отъ пжрвото, а и поупотребително отъ *че*. —

Ето нажко речи поважнитѣ особености на шопската форма в' народитѣтъ ни говор. Читателѣтъ, надявалъ се, ще

(1) Разореніето на стария римски градъ Помпея отъ едно исхвѣргане на Везувия е описано въ прекрасния романъ на А. Булвера, *Последнитѣ дни на Помпея*, — романъ преведенъ на родния ни языкъ отъ Н. Михайловскаго.

согласна в' нея помежду другитѣ ѣ преимжества и овова: 1^о, улеснуваніето на учениците во изучаваніето на глаголите, които се своятъ само на два вида и нямат многу правила; 2^о, ясното разпознаваніе на думи от нечисто блгарско потекло, а найвше на тѣа, шо се произвождат от глаголи, и 3^о, лесното изнамирваніе в' народнѣт говор на думи, шо мож' да замѣстат русскитѣ. Няма сомненіе, чи тая форма, при вситѣ си преимжества срещу нейните сестри, не е ослободена може би от някой малки недостатци, обаче с' време науката, а найвше поезиата и них ще изгледе, и многу побскору и побсполучливо, отколкото недостатците на другитѣ форми. Колкото до содржаніето, което има да се облечува в' тая форма, оно, както рекох погоре, има да се църпе от мястнитѣ наречіа. Тука само едно трябва да са помне: всяка дума, която е от родѣт на гореприведените и която не е била употребена в' книжевността ни до сега, да се обяснява под затворителна с' друга соотговорна и да ѣ се означува гласоудараніето, което е сжщо необходимо за общата ни просодіа (*). Нека поминеме сега кѣм

II. Правописаніето.

На всякого сж познати голямитѣ несподи на онова правописаніе, което е днес речн побобщо в' нашитѣ школи. Първата му неспода е тая, дето ученикѣт, без да не изкара цяла граматика, не мож' да го захване, а камо ли да го знае. Отсега това он трябва многу време да се бухта над правилата му, детото ги освое малце-многу, и пак не е горкѣт увѣрен, да ли ще му послужат някога в' животѣт. А защо е, да питаш, това денгубеніе, това бухтаніе, което се найпосле у мнозина свършува с' предивременното им зарежуваніе на школото? Това е, за да се утврде харно употребяваніето на някои букви, които навлезле в' нашата писменност, или от едно само подражаваніе на руското правописаніе, или от някакви стари филологически соображеніа! До колку сж основателни тѣа соображеніа, отѣ които се родило реченото правописаніе, това се доказа отѣ някои наши учени, а найвше от уважаемитѣ работници на «Періодическо Списание», които се отнесох сж совършено презрително кѣм них и уведоха наместо него друго едно правописаніе. Това ново правописаніе многу е поблесно и речн побоснователно от старото, и оттова мнозина от нашитѣ писатели, гледам от някое време навамо, почнаха да го употребяват. Но понеже и в' него има някои други слабости, които причинуват не малки мжнотѣи на учениците; заради това нека ми бжде дозволено да представѣм и аз едно трето правописаніе, което многу лесно мож' да се науче още в' долнитѣ класове на народното школо, както е доказал длжговременнѣт опит и както се вижда това от самѣт Блгарски Буквар.

Найнапред иска тука да се подсетѣ, чи в' основата на всяко правописаніе трябва да лежатѣ две начала: фонетическо и генетическо. Първото се основа-

ва на звучнитѣ елементи, от които се образува цялото на языкѣт, и поради това оно играе главната роль в' правописаніето вообщѣ. А другото начало е само пазител на първото, и то само в' тѣа случаи, когато го лжже созвучіето на някои други звукове, които намира оно пак чрез произвожданіето на составенитѣ от них думи. Оттука основното правило за правописаніето е това: «Пиши, според както правилно говореш!» Ето како се прилага това правило:

1. В' нашѣт язык има все-все 25 коренни или прости звукове, оттова и соотговорнитѣ им основни букви во азбуката ни трябва да бждат на брой толку; именно: а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у, ф, х, ц, ч, ш, ж.

2. Но всякога звукѣт и, когато вжрват подиря му а, е, у, о, като чи дава им половината от гласѣт си, та взимат они едно произношеніе, което се клате помежду гласовето: а и я, е и ѣ, у и ю, о и ъо. По тая причина буквата и в' той случай иска да се пише само со една си половина, т. е. со і (тука точката посочува, чи звукѣт и не е совсем изгубил гласѣт си), за да показува това особено в' народнѣт говор произношеніе на реченитѣ гласни подир и. Оттова след, според генетическото начало, и не бива никога да се пише подир і-то я, ѣ, ю, но всякога а, е, у, които под вліаніето му природно взимат гласѣт на първитѣ, както и звуковете: д, г, з, в, б, ж, под вліаніето на други звукове ти взимат произношеніето на т, к, с, ф, п, ш, — Обаче в' думитѣ: мой, живеѣ, карай, мѣй, обуѣ и прѣ., той звук не губѣ половината си, както утврждават іотиститѣ, но се изговаря бжрзо или кратко; заради това в' пишаніето на тѣа случаи, според фонетическото начало, трябва да се тура над буквата и кратко ('), за да се означѣ това ѣ особенно произношеніе.

3. В' някои случаи звукѣт и нацело се слива со звуковете: а, е, у, и оттука излизат три производни или сложни звукове, именно: я, ѣ, ю. Природно е сега, да се покаже това сливаніе и в' пишаніето, а това бива, когато і-то (но без точката) се соединѣ или спое с' буквите: а, е, у; напр. така: я (от і с' протегната опашка и а навалено), ѣ (от і и е соединѣти со чертица), ю (от і и у старовремско без рогавето му). Така се с споявало і-то и в' старо време; напр. я (от а и в' средата му і в' малжк вид), іу (от і и у без рогавето му), ѣ (от е обжрнато надоле и в' средата му і протегнато и доле завіено). Никжде во языкѣт ни звукѣт и не се слива со о, ж и сам со себе си, оттова и і-то няма да се споява с' буквитѣ им в' пишаніето. Навстина в' някои думи, и то побвечето чужди, като чи се чуѣ слено о и и, но това бива от мекото произношеніе на преходната им согласна, както ще видѣме сега.

4. Вообщѣ вситѣ согласни звукове в' нашѣт язык на крайѣт и пред гласнитѣ: а, е, и, о, у, ж, имат произношеніе тврдо. Само звуковете: к, г, л, които природно се изговарат меко само пред е и и, така сжщо и звуковете: ж, ч, ш, които на всякжде се изговарат меко, — прават изжвряніе от това общо правило; заради това противно е на генетическото начало, да се пише ѣ, ѣ по-

дир първитѣ, и я, ѣ, ю подир последнитѣ. Но понякой пѣт к, г, л, а заедно с' них и и, взимат меко произношеніе и тамо, гдето природно се тврдо изговарат; тогаѣ подиря им наместо а, е, у, според фонетическото начало, трябва да се пише я, ѣ, ю, а пред о, и, както и в' крайѣт на слогѣт — ѣ, за да се означѣ това изменуваніе на природното им тврдо произношеніе; напр. мляко, помяте, зелька, мекюшаво, людіѣ, Гьорги, люлька, соль, конь, дини, кьой, кьосав и прочѣе.

5. В' нашѣт язык, а найвше в' шопското наречіе совършено се не ерещат две различни думи, които имат еднакви звукове, както в' гжрчкѣт и др. В' него ще намереш все-все овѣа еднозвучни думи: 1., ти (имен. п.) и ти (дат. п.) лични местоименіа 1. лице един. брой; 2., в' някои глаголи от свжршеното мѣало един. брой 3. лице има еднозвучіе со сега. време 3. лице един. брой, или со заповед. начин един. брой 2. лице, напр. чита (мин.) и чита (сега.), носи (мин.) и носи (заповед.); 3., не лично местоименіе 1. лице винит. пад. множествен брой и не отрицателна частица. Но в' тѣа случаи говореніето правѣ разлика с' гласоудараніето, което, според и двете начала на правописаніето, иска да се означѣ и в' пишаніето; напр. ти (им. п.) за разлика от ти (вин. п.), не (местоим.) за разлика от не (отриц. частица), чита и носи (мин.) за разлика от чита (сега.) и носи (заповед.). По сжщѣт начин мож' да се различува в' жен. род внимѣлнѣт надеж от именѣлнѣт, и то само тамо, гдето го иска яеността на смислѣт, без да е тука потребно ж или ѣ; напр. Ленка жрсе Маріа (вин.), наместо: Ленка жрсе Маріѣ, и др. т. Ще рече, няма нужда от внасяніето в' нашата писменност на букви со еднакво произношеніе.

И така, за нашата фонетика достаточни сж 30 писменни знакове или букви, с' които напжлно мож' да изразѣме всички нейни звукове. Употребяваніето след. на буквитѣ: ѣ или ѣ, ѣ, ѣ, ѣ, вече бива излишно и, в' сжщото време, не само безполезно, но и шетливо за учениците. Сляпо да се водѣме по старитѣ ржкописи — това е чиста безсмислица, която ни се отвше сжщо хваца!

6. В' категоріата на лишнитѣ букви пада и буквата ш. Обаче според мене трябва она да си остане непожжната, и то по две причини: а., Она не е самостоятелна буква, но е комбинація на ш и ч (последната буква се прилепува за първата отдѣсно доле, та излиза ш), и мож' да ни служѣ в' пишаніето само като стенографическа буква. Камо шастіе — да ни е останала подобна комбинація и от другитѣ букви! Тогаѣ стенографіата, над която се трудат сега някои от образованнитѣ европейци, била би вече у нас не ново нящо и обща принадлежност; защото научавале би я децата в' школото изведнжш рѣчи подир освоѣніето им на писменната азбука. Чине ми се, впрочем, да сж правилѣ стенографически опити нашитѣ стари, но тѣа опити не могоха да отидат побдалеко от надписитѣ и титлитѣ по книгитѣ и храмовете. И ако да не беше накарана писменността ни от силата на времето да пролежѣ мжртва толку векове, без друго тая, само захваната стенографіа

(*). Нуждно беше да се представѣ тука и просодіата на шопската форма; но защото се иска за тая работа побвечко и побгодно време, поради това оставих я за други пѣт.

до сега ще се развиеше и усовършенствуваше до такъв стъпен, щото да ни е сега лесна и обикновена в' пишението. Но ако днес новата ни писменност не е нищо друго, отсѣм продължение на старата, тогай защо да не бжде она продължение и на старата стенография? — б., тая буква се изговаря още у южните Българи като *шч*, а у северните — като *шт*; та, означувайки се чрез нея тия две различни произношения в' народният говор, нека улеснува она, и едините и другите, въ естественото им изговаряне на думитъ, в' които се она среща.

7. Речи всите наши ортографисти пишат предлозите: *из, воз, раз, низ*, в' составените от них думи различно; напр. *иззира — испитува, сознася — воспира, развратува — распжрсува, низвождам — снисхождам*, и пр. Но това противорече на генетическото начало, което не забравят они в' пишението на она думи, кореніето на които природно изменуват в' говореніето крайната согласна, заедно со изменуваніето на формата им; напр. *грам — градове, кжрс — кжрстове, Слафка — слава, ромство — роднина* и пр. За да бждеме прочее навсякжде последователни в' реченото правило, което совсем презират ютистите и се джржат само за фонетическото, трябва да пишеме: *изпитува* вместо *испитува*, *возпира* вместо *воспира*, *разпжрснува* вместо *распжрснува*, *снизхождам* вместо *снисхождам* и проч.

8. Найпосле, според генетическото начало, трябва да се означува со *апостров* (') отжтветіето на изпущаната ради благозвучіе буква или слог; напр. *в' него, с' дума, мож' да пееш, там'-оам'*, и пр.

Ето ти најхго и правописаніето, което взимам смелост да изнесам днес пред благосклонният читател, наедно с' формата на шопското наречіе. До колку мож' да заслужат они серіозното му внимание, — това е вече негова длжжност да каже!

И. А. Ковачов.

Трендафелче майско цвѣте
Що харно мирншешъ
На дѣвочка вѣвъ рждѣтъ
Кат' глава и кичишъ.
Славейчето вѣвъ градинка
Денъ ноцѣ пѣе
И отъ красенъ цвѣтъ калишка,
Тебе по-милѣе
И полската чучулига —
Туй птиченце сиво, —
Що са храни съ мамалига
Съ просо пенелливо,
Пролѣтъ, лѣте гласъ издига
Дори въ синьо небе;
Но тебе се тамъ не стига
Ти си у дѣвочке.

* *

Нека пѣе нек' вѣспѣва
Онзи любовта си,
Нека пише нек' описва
И онзи страстьта си;
Нека плаче нек' ридеа
Онзи вѣвъ скѣрбта си,
Нек' са радва нек' са смѣе
Онзи въ горестъта си;
Нек' ма кори нек' ма кълне
Онзи вѣвъ яда си,
Нек' ма плаче и оплаква
Онзи въ пѣсньта си.

* *

Пѣйте съ свирка, пѣйте съ гайда
Пѣйте и съ цигулка —
Мене дайте дѣво найда
Вѣнци да си вия.
Пѣй ти славей, пѣйте птици
Всички едногласно
Да с' увиемъ майски вѣнци
Съ трендафелче красно.

А. Ц.

ВЖТРЪШНИ НОВИНИ.

Цариградъ, 1 Юний, 1875.

Каква е политиката на *День*? Коя партия джржи вашето списанье? Екзархията ли защищавате или и вий участвувате въ стремленията на антнекзархиститѣ? — Тѣзи сж питаннята, които не единъ пжтъ, не дваждъ ни са задаватъ отъ нѣкое време насамъ отъ стърна на мнозина цариградски сънародници. Вий трѣбва да са произнесете категорически коя политика водите, ни викатъ тѣзи людѣе. Вий трѣбва да покажете на свѣта какъвъ цвѣтъ сте, за да сждятъ за васъ.

Ей, господа, ний ще задоволимъ вашето желанье. Нека ви обадимъ обаче преди всичко, че вий ако бѣхте слѣдвали съ едно по-големо вникване съдържаньето на нашето списанье, днешнитѣ ваши питання щѣхъ да бжджтъ излишни. Да! щѣхъ да бжджтъ излишни. Нѣ еднаждъ и не дваждъ *День* показа очевидно своитѣ стремления, своитѣ идеи, своята политика. Но не ли искате да ви кажемъ открито коя политика водимъ? Е добръ! Политиката на *День* е политиката на народа; идеитѣ на *День* сж идеитѣ на свободомислящия народъ, стремленията на *День* сж стремленията на онѣзи людѣе, които искатъ въздиганьето на своята татковина по най-прѣкния пжтъ.

Колкото за Екзархията, ний я защищаваме тогава, когато гледами че са напада неправедно и глупаво. Защищаваме я и ще я защищаваме нѣ като учреждение управлявано отъ Стояна и отъ Драгана, а като учреждение такова, което въ много случаи може да бжде полезно на народа, ако нейнитѣ прислужници сж хора почтени, искрени любители на татковината и вѣрни служители на Черковата.

Между това ний я гадимъ и ще я гадиме всѣкога когато видимъ че работитѣ не отиватъ въ своя нормаленъ редъ. Така! ний не сме нито систематически противници на Екзархията, нито пжкъ слѣпни нейни защитници и въ такъвизъ случаи, когато тя върши работи не съгласни съ интереситѣ на народа, съ духа на времето и съ началата на просвѣтното човѣчество.

Ний не сме за никакви крайности. Рѣшени да служимъ народу до толкова до колкото ни позволяватъ силитѣ, времето и обстоятелствата, ний ще защищаваме правдинитѣ му, и само неговитѣ правдини. Нека ни вика кой що ще и кой какъ ще, нашата программа е начертана; ний не шемъ са уклони отъ пжтъ въ който сме тръгнали.

Ний бихми отишли много на далечъ, ако сѣдняхми да расправяаме напространо кжмъ що са стреми *День* и каква му е политиката. Това даже ний не обичаме да разискваме, защото желаемъ повече работитѣ ни да говорятъ. Въ таквъзъ отношение ний мислимъ че тѣ сж похарни, по-вѣрни и по-опредѣлителни доказателства.

Логиката и многословията, кичастия и надутия слогъ сж свойства на онѣзи хора, които искатъ да говоржтъ много за да не кажжтъ нищо.

Да ни пази Богъ отъ неопредѣленостъ и многословие.

Като свършвами ний трѣбва да приложимъ йоще, че «който иска да знае политиката и стремленията на *День*, той е длжженъ да слѣдва редовно съдържаньето на този вѣстникъ.»

Научавами са, че освѣнъ отъ Тулча, дошли и отъ други мѣста до Екзархията протести противъ събраньето отъ 2 Майя, като отъ Русее, Пловдивъ, Търново, Самоковъ, Силистра, Сливенъ, Желѣзникъ и Кюстендилъ. Ний приехми отъ Търново и отъ Самоковъ пренисъ отъ протеститѣ на Търновската Община и на Самоковския Епархиаленъ Съвѣтъ, които са испратили чрезъ надлежнитѣ владини до Екзархията и които и обнародвами:

ПРОТЕСТЪ ОТЪ ТЪРНОВО.

До Негово Блаженство,
Българския Екзархъ, г. г. Антима.

Ваше Блаженство!

Долуподписанитѣ граждани на Велико-Търново съ душевна скѣрбъ и съ сърдечно съкрушение прочетохми въ вѣстникъ «Напрѣдъкъ», брой 40, за противонароднитѣ постжпки на нѣкои наши цариградски сънародници, които — безъ да иматъ нѣкое законно право и безъ да иматъ отъ народа нѣкое опълномощение: — дерзжтъ да съставятъ едно, така да са изразимъ, званично събранье на 2-й сего мѣсеца само отъ нѣколко малко лица (били, кои били), и самопроизволно си позволили да са распорѣждатъ съ Екзархийското Началство, като че ли тѣ сами сж учредили Екзархията, Св. Синодъ и Смѣсенія й Съвѣтъ.

Но понеже ний знаемъ твърдѣ добръ, че това не е тѣхно притѣжанье, и понеже и ний сме зели участие чрезъ представителитѣ си за учреждението на Екзархията, на Св. Синодъ и на Смѣсенія Съвѣтъ; и понеже и ний сме содѣйствували и содѣйствуваме за поддържаньето и укрѣпленіето на Екзархията съобразно съ органическия й уставъ; като земемъ слѣдователно въ съображение всяко горѣизложено: то — ний идемъ чрезъ настоящето си смиренно писмо покорно да ви обявимъ че: ний не припознаваме и не одобряваме всяко що са е рѣшило въ засѣданьето на така нареченитѣ 11 цариградски жители отъ 2 Майя, и ний считаме и ще считаме всяко и всяко рѣшение на такова едно противонародно събранье като незаконно, понеже е станжло безъ волята и безъ съгласието на народа. Ний протесгуваме слѣдователно срещу това самозвано ужъ благородно (русси милети), българско събранье. При всяко това впрочемъ ний всепокорно молимъ Ваше Блаженство въ името на добръ рѣдъ, и — спорѣдъ опознатата Ви отеческа грижа за напѣдваньето на Екзархията въ всѣко едно отношение: да благоволите и да са распорядите щото Св. Синодъ и Смѣсенія Съвѣтъ да бжджтъ съставени съобразно съ Устава като са призоватъ всякитѣ Синодатни архiereи да са намѣрятъ на мѣстото си и като са избережтъ други двама членове за Смѣсенія Съвѣтъ на мѣсто на она, що си дадоха оставката съобразно съ органическия Екзархийски Уставъ.

Колкото за заплатитѣ имъ и ний сподѣлями мнѣнието на нѣкои наши единородци че: «Да са заплаща споредъ Устава само на г. г. членоветѣ на Смѣсенія Съвѣтъ, а — на Т. Т. Преосв. Синодалнитѣ Архиереи, да са не заплаща нищо, защото народа заплаща удовлетворително на Т. Т. Преосв. за да можжтъ о-

ходно да живѣятъ и въ епархиятъ си и въ Цариградъ. Това е нашето мнѣние основано и на примѣра на други синодални архiereи въ други земи, които сж задължени тоже всяка година да оставатъ епархиятъ за нѣколко мѣсеца, да пребиваватъ въ столица градъ на тия земи безъ да зематъ никаква друга заплата, освѣтъ оная опредѣлена по закона както и нашитѣ архiereи си приемватъ годишнитѣ заплати напълно по устава. Въ противенъ же случай, става явно: че нашитѣ Синодални архiereи приемватъ двойна заплата отъ народа, което не може да са дозволи отъ никой справедливъ законъ. Молимъ слѣдователно Ваше Блаженство да благоволи, и — да вземете въ едно благоволенно внимание и това наше смиренно по законно предложение, и да подѣйствувате дѣто и както прилича за да са дигне и унищожки заплатата на Т.Т. Преосв. Синодалнитѣ Архиепископи и да са нареджатъ въ добъръ редъ дѣлата на Екзархията въ всеко едно отношение съобразно съ органическия Уставъ на Екзархията.

Молящи Ви да ни подарите Вашето Архиепископско благословение — като Ви цѣлуваме архиепископската Ви десница, пребиваваме

Ваши покорни духовни чяда.

Търново, 22 Май, 1875.

(Слѣдватъ подписитѣ на Общината и на 26 по-лични граждани).

ПРОТЕСТЪ ОТЪ САМОКОВЪ.

До Негово Блаженство

Българския Екзархъ, г. г. Антима.

Ваше Блаженство!

Съ присърбие са извѣстими отъ вѣстниците, които прочетохми тая седмица, че на 2-й настоящо е станало въ столицата при Българската на Фенеръ Църква едно събрание, което противъ народния духъ, въ името на българския народъ си позволило произвола, и рѣшило да направи възражение противъ незаконното (споредъ него) Екзархийско правление и противъ работитѣ му.

Цѣльта, която искатъ да искуватъ подбудителитѣ на реченото беззаконно събрание, е отдавна вече позната отъ каприцитѣ имъ.

Събрания подобни, които са съставляватъ сами по своя произволъ, и които не сж съ знаието на Екзархията и на народа, да са събиратъ и да работатъ въ името на народа, никакъ не са приети на макаръ каквито и да би били причинитѣ, които сж ги предизвикали, нито имъ са припознаватъ рѣшенията каквито и да сж тѣ. Тукъ понеже споредъ насъ са докача народното право и достолюще отъ тия г-да, които съставляватъ това беззаконно събрание, и понеже Екзархията, която толкова мъчно добихми, е народно достояние и само народа има право чрезъ своитѣ си законоизбрани представители да рѣшава за Екзархийскитѣ ни работи; то ний въ името на правдата бързамъ съ настоящето си да изявимъ на Ваше Блаженство, че протестираме отъ стърна на Самоковската Епархия, противъ всекое подобно беззаконно събрание, на което извѣстнитѣ диктатори сънуватъ да нахлузатъ калпака на народа ни и да са распологатъ както тѣ щятъ съ народното достолуше, което са е съ толкова скъпи жъртви добило.

Увѣрени прочее, че ще са земе въ внимание тоя нашъ протестъ, и че ще са обнародва гласа и на нашата Епархия: като ви принасями синовнитѣ си почитания, остаами

Самоковъ, 17 Май, 1875.

На Ваше Блаженство Предани Смѣсенни Епархаленъ Свѣтъ.

(Слѣдватъ подписитѣ).

Кайсерли Ахмедъ паша са наименова Измиреки Валия вмѣсто Хюсенъ Авни паша, който ще отиде на банитѣ въ Европа.

— Дамадъ Махмудъ паша, членъ отъ Държавния Свѣтъ получилъ воля отъ Правителството да разработи желѣзнитѣ и въгленинитѣ рудници въ Ломъ и Бѣлоградчикъ. Той испратилъ вече на мѣстата човѣци за да захванатъ работата. На сжщия Махмудъ паша са дала воля да разработи и рудницитѣ въ Айдинския Вилаетъ.

— Занзбарския султанъ, който пътува сега по Европа, са учаква да дойде на-скоро и въ Ц-градъ. Слѣдъ като пресѣди нѣколко време въ столицата, тоя султанъ ще отиде на светитѣ градове Мека и Медина.

— Г-нъ Кундурютистъ, новоназначения еллински посланикъ при В. Порта, пристигна въ Цариградъ.

— Великия князь-наслѣдникъ на Мекленбургъ-Шверенъ, Фредерикъ-Францъ пристигна миналата седмица въ Цариградъ. Той са прие отъ Султана на ауденция и миналата сжбота си отиде за Германия.

— По причина на протестациитѣ, които направиха Аранитѣ ерѣцу г-на Иерогей, Портата йоще не е потвърдила избирането на новия перусалимски патриархъ.

— Калугеритѣ отъ манастиря св. Пантелеимонъ, въ Св. Гора, избрали за игуменъ архимандрита Макария, който билъ предназначенъ отъ починалия игуменъ, отца Герасима. Но, споредъ както са говори, Патриархията не одобрила и отхвърлила избирането на г-на Макария.

— Минжлия повдѣлникъ нашия Екзархъ г-нъ Антимъ, придруженъ отъ русенския владика г-нъ Григория, ходи при Савфетъ паша, министъра на външнитѣ работи.

— Самоковския владика, г-нъ Доситей, който са избра за членъ на Св. Синодъ, са повикалъ отъ Екзархията по-скоро да дойде въ Цариградъ. На-скоро са очаква да пристигне въ града ни и пловдическия владика г-нъ Панаретъ.

— Споредъ *Вѣкъ*, англиканския епископъ отъ Гибралтаръ, който са намѣрва отъ нѣкое време насамъ въ града ни, посѣтилъ икуменическия патриархъ. Епископа билъ придруженъ отъ драгоманана на английското посолство, отъ духовника на посолството, както и отъ други нѣкои лица. Патриарха приелъ твърдъ сърдечно епископа и свиждането станало съвършено съобразно съ всекой единъ отъ двамата духовни савновници. Предмѣтъ на разговора имъ били нѣкои черковни питання; говоренето било по новогръчки езикъ.

Съ голѣма скърбъ вѣставами на читателитѣ си, че немилостивата смъртъ рано-рано прекосила живота на единъ отъ младитѣ ни народни владии. Телеграфически вѣставатъ отъ Сръдецъ на Екзархията, че въ тоя градъ са е поминалъ (миналия четвъртъкъ, 29 май) ловченския владика, г-нъ Дионисий. Тая вѣсть е отъ естество да причини най-жаловити чувства въ ония, които учакватъ твърдъ много отъ младитѣ ни достойни архипастири, отъ реда на които

бѣше и г. Дионисий. Вѣчна ти память, пастирю добрий!

Пишатъ ни изъ Диарбекиръ: « Ний сми йоще въ затворъ, по причина на изгубването на двама наши не толкова почетени другари, и Богъ знае кога ще получимъ малката свобода що имахми отнапрѣдъ да са расхождами въ града. Голѣмата жега, която отъ-день-на-день става по-силна, както и тѣсения затворъ, причинихъ смъртъ на двама наши братя. А ний, останалитѣ, сми злѣ болни. Дано роднитѣ и приятелитѣ ни въ Цариградъ побързатъ да дадѣтъ поручителство за насъ, та да са освободимъ, защото отъ тука колкото жалби и да подадохми на валията, отговоритѣ бѣхъ отрицателни. Отговарятъ ни, че чакали зановѣдъ изъ Цариградъ. — Ижтници отъ Харпуть ни казаха завчера, че добрия ни сънародникъ, г. Д-ръ Станчо (Захария ? р.) Стояновъ изъ Шуменъ са поминалъ. Покойния преди 4-5 мѣсеца замина презъ Диарбекиръ, дѣто са забави до два мѣсеца и не малко помогна на венчки ни, като са намѣрвахми въ най-лошо положение отъ нееносния климатъ. Тоя бѣше заминалъ на служба за Харпуть, дѣто му стигналъ и чина *бин-башия*, но сждбата му завидяла и побързала да го грабне младъ и зеленъ, тридесетгодишенъ. Богъ да го прости! »

Пишатъ ни изъ Р : « Вашитѣ откровенни и безирстрастни оцѣнения върху *заслугитѣ* на Робертъ-Коллежъ са припознаватъ за положително истинни отъ всяката ни интеллигенция. Всеки обаче мисли, че трѣбваше да направите едно исклучение за нѣколко пъргави, дѣятелни и разумни момци, които сж излѣзли изъ това училище. Наистина, отъ тѣхъ едни сж били приготвени отъ по-напрѣдъ — било на чужбина, било въ столицата — въ друго училище, или нѣкъ отпослѣ сж ходили на чужбина да довършѣтъ своето образование, и тогава сж станали достойни да ги сочѣтъ съ прѣстъ. Между това, все пакъ е истина, че тѣ сж всенитанници на Робертъ-Коллежъ и като такива, тѣ може-би да са обиждватъ. Колкото за идеята ви за едно горно народно училище, нашитѣ тука я одобряватъ и всеки са пита: до кога ще чаками йоще запълнянето на тая необходимата наша потреба? »

Б. Ред. Когато ний говорихми за Робертъ-Коллежъ, нашето намѣрение не е било да докачамъ нашитѣ братя Българчета, които, защото немами свое-си училище, сж принудени да постѣпѣтъ въ това училище. Ний исками просто и чисто да потвърдимъ че Робертъ-Коллежъ не може да запълни нуждата ни за едно наше си горно училище, че като всеко чуждо учебно заведение то си има своята бой, която не може да бѣде полезна за нашитѣ Българчета. Робертъ-Коллежъ е вредително училище за насъ най-много за това, казахми ний, защото като мислимъ че има училище дѣто да отиватъ нашитѣ млади да довършватъ своето ученье, нуждата ни за наше си по-горно училище не става до толкова чувствителна. Прочее, бѣлѣжкитѣ на нашия приятел изъ Р. сж справедливи и, като ги земами подъ особито внимание, давами имъ мѣсто въ листа си. Ний напълно сподѣлами неговото мнѣние.

Едно от ония човъченца, които мислѣтъ че *всичко щото хвърчи са юде*, е написало една дълга дописка въ предпоследния брой на *Вькс*, въ която, между другитѣ си недомаслени възражения, хвърля и едно камъче върху нашето списание. Това камъче ни са хвърля, не за друго, а само и само защото безъ забикалки дадохми приличната титла на онзи подлецъ, който бѣше са испъчилъ въ *Журналь дес-Истипитоворъ* безочливо да компрометира народа и Ексархията ни предъ просвѣтениа сѣтъ. Това човъче което мисли, че съ подобни главами въззвания, съ подобни гнили доноси и пустословни фрази, отговаря на *День*, е испуслало изъ перото си и една такава опашата лажжа, която не търпи премълчаване. Само за да я опровѣргаемъ, ний са занимаемъ съ писането на тия редове. Инъкъ дописката на човъчето, за което ни е думата, нема никакво, и подожително никакво значение. Лажжата е това дѣто казва, че на добрата и трудолюбива учителка въ Ортакюй не са плащало редовно и че тя ходяла гладна. А за това пакъ Ексархията била крива. Да ли Ексархията е длъжна да са грижи за изучаването даромъ на дѣцата на цариградскитѣ ни сѣнародници, това ний не щемъ да разискваме; доволно е да обадимъ на публиката, че на г-ца учителката е заплачено напълно до излизъ на Майя отъ тая година. Ний сме първитѣ, които други пакъ направихми бѣлжжа за деплащането на учителката, но сега, когато ѝ е платено, да лажжемъ ли свѣта съ противното? Като свършваме, ний не можемъ да не са почудимъ какъ редакцията на *Вькс*, която въ подобни отношения е доволно благодаразумна, е дала мѣсто въ листа си за обнародване на такава дописка.

ВЪЖКАШНИ НОВИНИ.

Политическия небосклонъ на господарствата въ Европа, казахми ний, въ гредпослѣдния си брой, е покритъ съ мрачни мъгли. Възлунуватъ са политическитѣ кръгове; възлунуватъ са банкерскитѣ заведения. Фондоветѣ падатъ бърже и пакъ са дигатъ. Най-разнообразни слухове за близостта на война и за венарушимостта на мира са распространяватъ, свалятъ едни други и съвършено са показватъ еднакво недоетовѣрни. Страшни ноги искатъ отъ Белгия измѣнявания на нейнитѣ закони за да предварятъ замислитѣ противъ драгоценния животъ на Бисмарка. Отиването на руския царь въ Германия са гледа отъ едни като бѣлгъ за миръ а отъ други като знакъ на близка война. Въстиянитѣ на Германия ожидатъ и бѣлнуватъ ново унижение на благородна Франца. Германския посланикъ произнася високомѣрни рѣчи въ лондонския клубъ. Тьеръ са срѣща и съвѣщава съ руския императоръ. И верѣдъ тая политическа шумотевица, при всеобщитѣ военни приготовления, изсипватъ са увѣрениа за миролюбие и дружелюбие отъ кабинетитѣ на Берлинъ, Петербургъ, Лондонъ и Парижъ, а руския императоръ продължава да кани своитѣ братя на конгресъ за устраниването на бѣдствията на войната, — въ полза на завоевателя, разбира са, — и даже да хвърля общочеловѣческо слово за всеобщо разоржаване.

Да върваме ли на сладкорѣчивитѣ думи на министритѣ и на господаритѣ, ний не знаемъ.

Фактъ, историческа истина е че много пакти заевленията за всеобщо съгласие сж били именно предшественици на кръвави бойове. Никой не може въ сегашно време да върва дору и своя съюзникъ. Войскитѣ на Италия и на Австрия могатъ утрѣ да отиджтъ наедно

да си дѣлятъ твърдѣ лесно плячката отъ разграбенитѣ Френски градове съ войскитѣ на Нѣмския императоръ, както могатъ да иджтъ наедно съ Френската войска противъ тежколежащия надъ Европа трупъ на г. Бизмарка. Тоя сжщия Вилхелмъ даже, който днесъ съ такава благодарностъ приема Шувалова, Горчакова и своя племянникъ, може твърдѣ прилично пакъ утрѣ да пише писмо рускому императору щото всевишний да би му помогналъ благополучно да отиде съ войскитѣ си до Двина, до Шалонъ и до Нева сирѣчь до цѣпа на руската земя. Главитѣ на политиката, като са обвинватъ съ ласкави думи, разгледватъ внимателно прѣснитѣ единъ на други, като знаятъ твърдѣ добръ, че всѣки отъ тѣхъ ще спечели въ подобенъ случай; и всѣки отъ тѣхъ държи въ джеба си револверъ, като е увѣренъ, че добритѣ му приятели сж готови на всѣка минута да му грабнжтъ неотколѣшнитѣ произведения отъ неговитѣ печалби. А публиката? Публиката, която е длъжна да дава и пакъ да дава, зяпа съ тѣпо удивление на коронясанитѣ главни, като съзнава ако и малко глухо, че всички си прехвърлятъ единъ другимо нейното имущество, нейната кръвъ и плътъ.

Между това тая публика поченва вече да са убѣждава, че побѣдата е вредителна въ само на онзи народъ, комуто са нанася, а йоще и на онзи народъ, който я нанася. Даже тя съзнава, че побѣдителя губи много повече отъ побѣденния.

Франца слѣдъ побѣдоноснитѣ си походи въ Кримъ и въ Италия; новата велика побѣда на Германската държава противъ Франца сж яени доказателства на това. Тогавашнитѣ побѣди на Франца принесохъ на Френския народъ усиляването на наполеоновската партия, усиляването на спекулаторския грабежъ, онъзи шарлатания, която заслѣпи Франца и я направи най-последъ плячка на жедния за слава Бисмаркъ.

И днесъ вече, Германската империя, новата и прочута побѣдителка на Франца не е онъзи Германия, която са славяше съ своята нѣмска наука, съ своята дълбока и широка философия, съ своята поезия. А всички тѣзи драгоцѣни притѣжения днесъ сж паджли въ краката на кумира на нѣмския дипломатъ. Нема вече нѣмския либеларизмъ, нема вече нѣмскитѣ велики идеи, нема вече германската научна и положителна философия! Нѣмската мисль е паджла и пада на всѣки часъ . . . Германия побѣди; но тя днесъ тежи надъ Европа. Не е било въ историята на Германия нравственно и умствено падане като това, което тя представлява днесъ.

Ако преминемъ въ другото полушарие на нашия свѣтъ, ний и тамъ ще видимъ отпадането на образаца за подражане въ господарствено отношение, на Съединителнѣ Щати, отпадане което послѣдѣва побѣдата на освобожденieto на Негритѣ.

Но нека политическитѣ журнали разправятъ до колко щжтъ за военнитѣ приготовления и за слѣдствията имъ; за насъ всѣка борба на господарство противъ господарство, на народъ противъ народъ е нѣщо противоположно. Една борба, една война е мислимъ за насъ днесъ, а тя е борбата на сиромашията противъ

натрупанитѣ капитали, борбата на науката противъ невѣжеството.

Ний говорихми за стремленията на социалиститѣ въ Германия и за тѣхната идея да са съединятъ въ една обща партия. Тѣ вече държали общи конгресъ (съборъ) въ Гота и споредъ една телеграфическа депеша рѣшило са съединението на всички социалистически дружини въ Германия въ една обща партия.

РАЗНИ РАБОТИ.

Едно огледалце за всезнающитѣ. — Има у насъ единъ видъ хора, които сж убѣдени *а priori*, че всичко могатъ и знаятъ; тѣхъ ний наричамъ *всезнаущи*. Като сж лишени отъ истинско образование, самоуци, несправнили себе си съ други по-горни отъ тѣхъ хора, а са намиратъ въ едно неразвито общество дѣто имъ са удивляватъ, тѣ ставатъ малко-помалко нескромни и високомѣрни, и най-последъ съвсемъ са фантасватъ. И жално е, и смѣшно е, кога са събере човѣкъ съ таква хора; умръзва на човѣка да ги слуша, какъ надуто всечко критикуватъ, препиратъ са и държатъ дългъ разговоръ за всѣки предметъ, като да сж специалисти въ него. — За да си познаятъ истинската цѣна и ако е възможно за да са исцѣрятъ отъ тая си болестъ, ний имъ съобщаваме тука единъ любопитенъ анекдотъ изъ живота на знаменития английски гений Нютона, основателя на новата математическа физика и физическа астрономия, родилъ са на 5 Январия 1643, а умрѣлъ 31 Мартъ 1727 год. въ Лондонъ. Който има уши, нека слуша.

Положително са знае, че когато необикновенния гений са наслаждавалъ съ пълна слава на своето име, той казвалъ така: « Не знамъ какъ са чиня на хората, но самъ за себе си чини ми са да съмъ като едно дѣте, което си играе на морския брѣвъ и навивно са радва, кога поиѣкога намѣри нѣкое гладко камъче, или нѣкоя лѣкава чурунка, а пакъ отъ друга стѣрна предъ мене са простира неиспитанъ единъ цѣлъ океанъ отъ истина. » Какъвъ чуденъ примѣръ отъ скромности! Какво голѣмо назидане могатъ да извлечатъ отъ този примѣръ нашитѣ *всезнаущи*, които нито чурунка нито камъче сж намѣрили въ океана, а са познали само лѣсничко съ нѣколко книжки, на са мислятъ, като да сж дѣйствително поиѣ половината отъ този океанъ събрали днесъ въ своята малка кратунка, а пакъ другата половина готвятъ са утрѣ да събератъ! Тѣшко и горко имъ!

Френския министъръ на просвѣщенieto обнародвалъ една представка, въ която са казва че въ Франция имало седемдесетъ хиляди училища. Въ тия училища са учили четири милиона и седемстотинъ и двадесетъ и двѣ хиляди ученици. Споредъ представка на петстотинъ жители са пада по едно училище, а на сто души по тринадесетъ ученици.

ВЪСТИ.

Понеже азъ долуподписания зехъ управлението на тукашната търговека моя къща, която преди управляваше г-нъ В. И. Золотовичъ, който заминува за Цариградъ, явж съ това на всичкитѣ ни приятели, които може да иматъ змане-даване съ него, да побжрзатъ да си видятъ смѣткитѣ и то найкъсно до излизъ на идущия мѣсець Юний, т. г. Пловдивъ, Майя, 1875. Д. И. Золотовичъ.

Долуподписания обаждамъ на сичкитѣ добри приятели и читалища, до които се испратъ обвешение за книгата: « Съкратена История на умственото развиване въ Европа », да побжрзатъ до една недѣля отъ сега да испратятъ имената на подписанитѣ спомогачи или направо до мене, или до г-на П. П. Каранетровъ, ступанина на *День*, зашто книгата се печата вече.

Стара-Загора, 1875, Май. А. Т. Илевъ.

Българчетата ученици въ Виена сърдечно благодаржтъ г-ну Р. Н. Млъчкову за подарѣка му една годищина отъ *День*.